

ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน
โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา

Effect of the program to promote knowledge and skills for STEMI patient in Sungaipadi
Hospital, Narathiwat Province.

(Received: August 17,2024 ; Revised: August 22,2024 ; Accepted: August 23,2024)

ราตรี หะนุรัตน์¹

Ratree Hanurat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา โดยวัดก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมในคะแนนรู้ ทักษะ และความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโปรแกรม โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ทำการศึกษาในช่วงเดือน ตุลาคม 2564 – ธันวาคม 2565 รวมระยะเวลา 14 เดือน กลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยนอก พยาบาลวิชาชีพห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิเวศ พยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยในจำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความรู้ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ แบบประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ร้อยละ มัชฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ก่อน-หลัง ด้วยสถิติเชิงอนุมาน paired t-test ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 41 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.80 ช่วงอายุส่วนมากอายุ 31-40 ปี จำนวน ร้อยละ 53.66 สถานภาพสมรสส่วนมากแต่งงานและอาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 75.61 สถานที่ปฏิบัติงาน ส่วนมากเป็นพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยใน (IPD) ร้อยละ 43.90 ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดส่วนมากมีประสบการณ์ 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 90.24 ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นระยะเวลา 3 เดือนในการส่งเสริมความรู้ ทักษะ พบว่าความรู้ทักษะ และ ความพึงพอใจ เพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ($t = 8.90, 7.27, 7.49$ ตามลำดับ) สรุปและอภิปรายผล โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ต้องส่งเสริมรู้ ทักษะ ในบุคลากรเป็นประจำและต่อเนื่องจึงได้ผลของโปรแกรมเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน, โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะในบุคลากร

Abstract

This research is Quasi-experimental research. Aim to studying for results of program to promote knowledge and skills for patients acute ST-elevation myocardial infarction (STEMI) in Sungaipadi Hospital Narathiwat Province. Measuring before and after participating in program of knowledge, skills, and satisfaction with participating in program promote knowledge and skills in caring for patients STEMI. Study was conducted during October - December 2022, total of 3 months, a sample group of professional nurses in outpatient wards (OPD) emergency and accident room (ER) inpatient ward. (IPD) were 47 people. Research tools were general information interview, knowledge assessment, Practical skills assessment form Satisfaction assessment were analyzed using descriptive statistics, percentage, median, and comparing mean scores before and after with inferential statistics, paired t-test. Results of the study found sample group of health care worker for patients STEMI in Sungaipadi Hospital, Narathiwat Province has 41 people, most of them female, 87.80 percent, most of them 31-40 years old 53.66%, marital status most married 75.61% percent, work location Most of them are professional nurses in the inpatient ward (IPD) 43.90%, with experience in caring for STEMI patients most of them have more 6 years 90.24%. After participating in program period 3 months found knowledge, skills, and satisfaction increased in every aspect at a statistical significance of .05 ($t = 8.90, 7.27, 7.49$ respectively). Conclusion and discuss found program to promote knowledge and skills in caring for STEMI patients develop knowledge and skills must be promoted among personnel on a regular and continuous basis in order to achieve was full and effective results of the program.

Keywords: Health program for STEMI patients, Program for promote knowledge and skills in personnel health

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสุโขทัย

บทนำ

โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน (Acute Coronary Syndrome, ACS) การเจ็บป่วยวิกฤติและฉุกเฉินนั้นเกิดจากการอุดตันของหลอดเลือดแดงที่นำเลี้ยงหัวใจอย่างเฉียบพลัน และต้องได้รับความดูแลอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อลดอัตราการตายที่จะเกิดขึ้น หากกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดไปเลี้ยงนาน จะเกิดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดอย่างรุนแรงและตายอย่างถาวร จึงนับว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของประชากรโลก มีผู้เสียชีวิตประมาณ 20 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32 ของการเสียชีวิตทั่วโลก มีจำนวนผู้ป่วยทั่วโลกโดยประมาณ 101 ล้านคนทั่วโลก และเป็นผู้ป่วยรายใหม่ 12 ล้านคน ทุกๆ 3 วินาที และมีแนวโน้มการป่วยเพิ่มมากขึ้นทุกปี¹ ประเทศไทยมีแนวโน้มการเสียชีวิตจากกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2554 มี 22.5 ต่อประชากรแสนคน ในปี 2560 เพิ่มมาเป็น 31.8 ในปี 2561 อัตราการเสียชีวิตในโรงพยาบาลด้วยภาวะกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิดคลื่นเอสทียก (ST-Elevation Myocardial Infarction: STEMI) นับว่าเป็น 5 อันดับแรกของการตายในประเทศ และมีการตาย ร้อยละ 10 จากการเสียชีวิตในประเทศทั้งหมด ในปี 2565 พบอัตราป่วยสะสมโรคหลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือดสมอง 731.56 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งพบว่าโรคโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง จัดเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจและโรคหลอดเลือด สมอง² ในปี 2563-2565 มีอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วย 26.58, 29.24 และ 29.87 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ การบริดจ์ของก้อนไขมันที่อยู่บนผนังหลอดเลือด ทำให้เกิดลิ่มเลือดอุดตันหลอดเลือดโคโรนารี ทำให้กล้ามเนื้อหัวใจได้รับเลือดมาเลี้ยงไม่เพียงพอ เป็นผลทำให้เกิดการตายของกล้ามเนื้อหัวใจเป็นบริเวณกว้างและรุนแรงโดยเริ่มจากผนังชั้นในแล้วลามออกไปสู่ผนังชั้นนอก ทำให้ปรากฏอาการและอาการแสดงของโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตาย ปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ อายุ เพศ กรรมพันธุ์ การสูบบุหรี่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ความผิดปกติของระดับไขมันในเลือด โรคอ้วน การไม่ออกกำลังกาย และความเครียด เป็นต้น³

จังหวัดนราธิวาสจากสถิติ ปี 2563-2565 มีผู้เสียชีวิตจากโรคหัวใจและหลอดเลือด คิดเป็นร้อยละ 1.28, 1.32, 1.96 ตามลำดับ อำเภอสุไหงปาดี พบผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยโรคหัวใจและหลอดเลือด คิดเป็นร้อยละ 2.63, 4.20, 2.0 ตามลำดับ โรงพยาบาลสุไหงปาดี ในปี 2564-2565 มีผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจขาดเลือดเข้ารับการรักษากว่า 19 คน 21 คน และ 25 คน ตามลำดับ โดยเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน จำนวน 9 คน 11 คน และ 14 คน ตามลำดับ โดยให้บริการตามศักยภาพโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดนราธิวาส ขนาด 30 เตียง ให้บริการประชาชนในเขตอำเภอสุไหงปาดีและเขตใกล้เคียง จากการเก็บข้อมูลและทบทวนข้อมูลเวชระเบียนผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน 3 ปีย้อนหลัง พบมีอุบัติการณ์การดูแลผู้ป่วยไม่ปฏิบัติตามแนวทาง และปฏิบัติตามแนวทางไม่ถูกต้อง ผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิดคลื่นเอสทียกที่มีโรคร่วมเนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ป่วยที่มีความยุ่งยากซับซ้อนในการรักษา การดูแลอย่างมาก อีกทั้งมีอาการและอาการแสดงที่รุนแรง เฉียบพลัน และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา มีภาวะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตได้ง่ายซึ่งเป็นประเด็นท้าทายในการดูแลระยะวิกฤต ระยะดูแลต่อเนื่อง จนกระทั่งระยะวางแผนจำหน่าย⁴

การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมความรู้ และทักษะการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจขาดเลือด ควรเน้นไปที่ความรู้ของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันที่ความครบถ้วน การให้ยาละลายลิ่มเลือด (door to needle time) ภายใน 30 นาที การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจและการแปลผล (door to EKG) 10 นาที ที่มีประสิทธิภาพ พยาบาลคัดกรองผู้ป่วยที่มารับบริการด้วยอาการเจ็บแน่นหน้าอกสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจคลื่นหัวใจไฟฟ้า และรายงานแพทย์ที่ถูกต้องจะช่วยลดอัตราการเสียชีวิตลดลง ดังนั้นการพัฒนาความรู้และทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้ความปลอดภัยของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด⁵

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมการส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันในบุคลากร เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยมีความปลอดภัย การ

รักษาที่ถูกต้องตามแนวทางการพยาบาล ให้เข้าถึงบริการทางการแพทย์และการวินิจฉัย การรักษารวดเร็ว และการส่งต่อที่ถูกต้อง ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยในการลดภาวะแทรกซ้อน และลดอัตราการตายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันในบุคลากรก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันในบุคลากรก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ระยะเวลาในการศึกษาและติดตามผลต่อเนื่องจนสิ้นสุดโครงการเป็นระยะ 14 เดือน หลังการอบรมให้ความรู้ระหว่างเดือนตุลาคม 2564 - ธันวาคม ปี 2565 ในบุคลากรที่ให้บริการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากร (OPD) พยาบาลวิชาชีพห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช(ER) พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากร (IPD) โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือน ตุลาคม 2564 - ธันวาคม ปี 2565

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากร (OPD) จำนวน 10 คน พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากรอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช(ER) จำนวน 13

คน พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากร (IPD) จำนวน 18 คน รวมจำนวน 41 คน คัดเลือกโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ ให้เข้ารับกระบวนการอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เป็นระยะเวลา 14 เดือน ภายในโรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงเดือน ตุลาคม 2564 - ธันวาคม ปี 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ
- 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน จำนวน 10 ข้อ
- 3) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ จำนวน 5 ข้อ
- 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรม จำนวน 5 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และ ความรู้ ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด ความพึงพอใจ โดยใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบคะแนนความรู้ ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด และคะแนนความพึงพอใจ ก่อนหลัง ได้รับโปรแกรมด้วยสถิติ paired t-test

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 41 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 36 คน ร้อยละ 87.80 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน ร้อยละ 12.20 ช่วงอายุส่วนมากอายุ 31-40 ปี จำนวน 22 คน ร้อยละ 53.66 รองลงมา ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 13 คน ร้อยละ 31.71 และ 20-30 ปี จำนวน 4 คน ร้อยละ 9.76 ตามลำดับ สถานภาพสมรสส่วนมากแต่งงานและอาศัยอยู่ด้วยกัน จำนวน 31 คน ร้อยละ 75.61 รองลงมา โสด จำนวน 6 คน ร้อยละ 14.63 และ หม้าย จำนวน 3 คน ร้อยละ 7.32 ตามลำดับ สถานที่ปฏิบัติงาน ส่วนมากเป็นพยาบาลวิชาชีพหอบุคลากร (IPD) จำนวน 18 คน ร้อยละ 43.90 รองลงมาเป็น พยาบาลวิชาชีพหอบุคลากรอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช (ER) จำนวน 13

คน ร้อยละ 31.71 และพยาบาลวิชาชีพแผนกผู้ป่วยนอก (OPD) จำนวน 10 คน ร้อยละ 24.39 ตามลำดับ ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด ส่วนมากมีประสบการณ์ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 37 คน ร้อยละ 90.24 รองลงมา 1-3 ปี จำนวน 4 คน ร้อยละ 9.76 ตามลำดับ

2. โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา มีกระบวนการจัดโปรแกรมในการพัฒนาความรู้และทักษะบุคลากรผู้ดูแลรับผิดชอบผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดโดยเข้ารับกระบวนการให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมในโปรแกรมแบ่งเป็น 4 ระยะ ใช้เวลาครั้งละ 15-30 นาที ประกอบด้วย กระบวนการอบรมให้ความรู้ตามโปรแกรม ครั้งที่ 1 ในหัวข้อ 1) ความรู้เกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน 2) การดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน การซักประวัติ การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การให้ยาตามได้สั่ง การให้ยาและการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาละลายลิ่มเลือด การเฝ้าระวังความเสี่ยงทางคลินิก ข้อบ่งชี้ในการรายงานแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจ การวางแผนจำหน่าย ระยะที่ 2 การอบรมให้ความรู้ตามโปรแกรม ครั้งที่ 2 (ห่างจากครั้งแรก 2 เดือน) กิจกรรมคือตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้และความสามารถใน 1) ความรู้เกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน 2) การดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน การซักประวัติ การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การให้ยาตามได้สั่ง การให้ยาและการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาละลายลิ่มเลือด การเฝ้าระวังความเสี่ยงทางคลินิก ข้อบ่งชี้ในการรายงานแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจ การวางแผนจำหน่าย พร้อมเปิดโอกาสให้ซักถามเพิ่มเติม ทบทวนเนื้อหาจาก โปรแกรมครั้งที่ 1 ระยะที่ 3 การอบรมให้ความรู้ครั้งที่ 3 และการติดตาม (ห่างจากครั้งแรก 4-6 เดือน) ผู้วิจัยปฏิบัติเช่นเดียวกับระยะที่ 2 และช่วยเหลือ กรณีปฏิบัติไม่ตรงกับที่อบรมตามโปรแกรม ว่าทำได้ครบถ้วน ถูกต้อง หรือไม่ ระยะที่ 4 การติดตามและประเมินผล (ห่างจากครั้งแรก 13 เดือน) ผู้วิจัยปฏิบัติเช่นเดียวกับระยะที่ 2 และช่วยเหลือ กรณีปฏิบัติกิจกรรมได้ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ทำการวัดผลคะแนนความรู้หลัง

การอบรม ทำการประเมินความรู้ และทักษะการปฏิบัติ จนครบตามโปรแกรม 14 เดือน

3. โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน คะแนนเฉลี่ย 5.02 คะแนน ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน คะแนนเฉลี่ย 3.99 คะแนน และ ความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะ มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 3.95 คะแนน ภายหลังการเข้าร่วมก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน คะแนนเฉลี่ย 6.82 คะแนน ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันคะแนนเฉลี่ย 4.56 คะแนน และ ความพึงพอใจต่อโปรแกรมการส่งเสริมความรู้และทักษะ มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ย 4.65 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ ความพึงพอใจในเจ้าหน้าที่ ก่อน-หลัง การเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา (n=41)

รายการ	ก่อน		หลัง	
	Mean	SD	Mean	SD
1. ความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน	5.02	0.98	6.82	0.96
2. ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน	3.99	0.51	4.56	0.25
3. ความพึงพอใจต่อโปรแกรมการส่งเสริมความรู้และทักษะ	3.95	0.48	4.65	0.42

3.2 ผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยความรู้การดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ก่อน-หลัง การเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุ

โรงพยาบาล จังหวัดนราธิวาส พบว่า คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนเฉลี่ย 5.02 คะแนน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน เพิ่มขึ้นเป็น 6.82 คะแนน การทดสอบด้วยสถิติ paired t-test พบว่า คะแนนความรู้ทางสุขภาพภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 8.90$)

3.3 ผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันก่อนหลัง การเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันเพิ่มขึ้น โดยค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ย 4.33 คะแนน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลผู้ป่วยโรค

ตารางที่ 2 การทดสอบคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะ ความพึงพอใจ ในการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ก่อน-หลัง การเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนราธิวาส ($n=41$)

รายการ	Mean	S.D.	t	p-value
ความรู้				
ความรู้ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	5.02	0.98	8.90	<.001*
ความรู้หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	6.82	0.96		
ทักษะ				
ทักษะการดูแลผู้ป่วยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	3.99	0.51	7.27	<.001*
ทักษะการดูแลผู้ป่วยหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ	4.56	0.25		
ความพึงพอใจ				
ความพึงพอใจก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ	3.95	0.48	7.49	<.001*
ความพึงพอใจหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ	4.65	0.42		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันเพิ่มขึ้นเป็น 4.54 คะแนน การทดสอบด้วยสถิติ paired t-test พบว่า คะแนนทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 7.27$)

3.4 ผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ก่อน-หลัง การเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจเพิ่มขึ้น โดยค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ย 4.37 คะแนน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจเพิ่มขึ้นเป็น 4.65 คะแนน การทดสอบด้วยสถิติ paired t-test พบว่า คะแนนความพึงพอใจภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 7.49$) ดังแสดงในตารางที่ 2

สรุปและอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ส่วนมากเป็นเพศหญิง ช่วงอายุส่วนมากอายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรสส่วนมาก แต่งงานและอาศัยอยู่ด้วยกัน สถานที่ปฏิบัติงานส่วนมากเป็นพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยใน (IPD) พยาบาลวิชาชีพห้องอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช (ER) และพยาบาลวิชาชีพแผนกผู้ป่วยนอก (OPD) ตามลำดับ ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดส่วนมากมีประสบการณ์ 6 ปีขึ้นไป ตามลำดับสอดคล้องกับ เบญจมาศ แสนแสง และคณะ⁶

โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ประกอบด้วย 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน 2) การดูแลผู้ป่วยกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน การซักประวัติ การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ การให้ยาอมใต้ลิ้น การให้ยาและการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาละลายลิ่มเลือด การเฝ้าระวังความเสี่ยงทางคลินิก ข้อบ่งชี้ในการรายงานแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจ การวางแผนจำหน่าย จากนั้นจึงทดสอบความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจ วัดผลก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และต้องอบรมครบตามโปรแกรม และติดตามวัดผลครั้งสุดท้ายในเดือนที่ 14 จึงสิ้นสุดโปรแกรม เนื่องจากการอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีภาระงานประจำมาก ต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เกิดภาระ และต้องความเข้าใจเป็นอย่างมาก ต้องทำทีละนิด และต้องใช้กระบวนการยาวนานและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ จิราพร มณีพราย⁷

โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความรู้การดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน ความพึงพอใจต่อโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน เพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการะบวนการดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินโครงการค่อนข้างยาวนาน ร่วมกับการเอาใจใส่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการ

เข้ารับการอบรมครบตามโปรแกรมจึงทำให้สำเร็จ สอดคล้องกับ สุวนิตย์ โพธิ์จันทร์⁸

ข้อเสนอแนะ

1. การนำโปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ควรเหมาะกับกับบริบทของโรงพยาบาลตนเอง ควรสนับสนุนความรู้ ทักษะและความพึงใจของผู้ป่วยเป็นสำคัญ

2. ควรมีการส่งเสริมความรู้ ทักษะ การดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการร่วมกับทีมสหวิชาชีพในโรงพยาบาลเป็นสำคัญ

3. ควรมีการศึกษาเชิงพัฒนาโดยการใช้โปรแกรมส่งเสริมความรู้และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของโรงพยาบาลพัฒนา ประเมินผล และปรับปรุงอย่างน้อย 3 วงรอบ จะทำให้ได้รูปแบบที่ช่วย ดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันและแก้ไขปัญหาได้

4. ควรมีการพัฒนาความรู้ และทักษะการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันอย่างต่อเนื่องร่วมกับทีมสหวิชาชีพ แล้วทดลองวัดผลก่อนหลังการอบรมว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด

5. การวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการทดลองเปรียบเทียบในพื้นที่โรงพยาบาลอื่นที่มีขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อทำให้สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันให้ได้ดีขึ้นตามความต่างในแต่ละบริบท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสุโขทัย ที่อนุญาตให้มีการดำเนินการศึกษา คณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขอำเภอโรงพยาบาลสุโขทัย ในการให้พื้นที่ในการศึกษา รวมถึงเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลโรงพยาบาลสุโขทัย เจ้าหน้าที่ และผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันในพื้นที่ที่ให้ความร่วมมือตลอดโครงการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Cardiovascular diseases (CVDs). cardiovascular-diseases-(cvds). 2020.
2. The Heart Association of Thailand. The Acute Coronary Syndromes Guidelines 2020. Bangkok: The Heart Association of Thailand; 2020.
3. กฤษณา เขียวรี. การพยาบาลผู้ป่วยภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันชนิดเอสทียกสูง : กรณีศึกษา. วารสารโรงพยาบาลสิงห์บุรี. 2560; 26(2): 81-94.
4. มรรยาท ขาวโต และ สุรเชษฐ์ กุคำใส. พัฒนาแนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด ST segment ยกขึ้น ในระยะวิกฤต งานผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสพรั่งบุรี. 2564; 4(2): 93-110.
5. กลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลสุโขทัย. รายงานผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายจากฐานข้อมูลสุขภาพ HDC. โรงพยาบาลสุโขทัย 2567.
6. เบญจมาศ แสนแสง และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่มารักษา ของผู้ป่วยโรคหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด เอสทียกสูง. วารสารโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2563; 1(3): 172-190.
7. จิราพร มณีพราย. การพัฒนาเครือข่ายการพยาบาลผู้ป่วยภาวะกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันชนิดคลื่นไฟฟ้าหัวใจเอสที ยกสูง (STEMI) จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2558; 24(5): 907-920.
8. สุนันต์ โพธิ์จันทร์. การพัฒนาระบบการดูแลผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันชนิด STEMI ในโรงพยาบาล ขอนแก่น. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 2558; 29(1): 22-30.